

mint az OklSz. két adata: 1411, 1423, a *Maxim* névből népetymológiák?]

Major: 1330: predium suum seu allodium quod wigo Kunchspan *Maiura* dicitur (Eszt. kápt. házi lt. Lad. 41. Fasc. 1. Nr. 9.). 1349: in eadem possessione Beren patrem eiusdem donch Jus habuisse et allodium wigo *Mojur* dictum conseruasse (Muz. gr. Berényi). [Az OklSz.-ban legrégibb adat 1332-ből.]

Malacz: 1351: Nicolaum dictum *Malach* ... aule sue Juuenes (Muz. t. a. Véghely).

Malaszt: 1286/91: Martinus filius *Milosth* de Chou (Muz. t. a.). 1344: aut Andrea filio *Myluzta* (Muz. Kende; malaszt?).

(Folytatiuk.)

Málonfekvő: 1353: Item pertinentes ad possessionem deche vadunt sic a parte Castri Baluanus, *Malunfekw* ... Kapus et inde ad ... monticulum Beerch vocatum (Muz. Bethlen; vö. Beszt. szószedet 1212. sz., JordC. 94, Murmellius 1052. sz., Nyr. 1905: 335. l. SÁGI ISTVÁN: „Málonfekő“ és 1906: 129—131. lap PUNGUR GYULA: „Málonfekvő“). [Az OklSz.-ban nincs adat.]

Marcsa: 1402: relicta Georgii filii Johannis de Vyzzalař *Marcha* vocata ... dominam *Marcha* vocatam (Muz. Ocskay). [Az OklSz.-ban legrégibb adat 1705-ből.]

Marha: 1436: Thomas *Marha* (Muz. Dessewffy). [Az OklSz. legrégibb adata 1516, ill. 1584-ből.]

JAKUBOVICH EMIL.

ADATOK A MAGYAR ETYMOLOGIAI SZÓTÁRHOZ.

Acintos., 1. kemény (pl. a kiszáradt föld; a jófajta búza); 2. acélos (egy adat: *acintos fejsze* MTsz.)⁴. Jelentése tehát teljesen megegyezik az *aczelos*-éval. (Vö. CzF.): aczelos búza, aczelos föld. Vajjon az *aczelos* vagy *aczilos*-ból nem válhatik-e a nép ajkán: *aczintos*. Azt hiszem: igen. A *fáin* (ném. *fein*) továbbképzése, vidékek szerint hol *fáinos*, hol *fáintos*. A *t* mássalhangzó nemcsak az *sz* végű szókhoz (*forint*, *rubint*, *forspont*) járul szívesen, hanem igen gyakran az *-l* végűekhez is, pl. *czolt* (ném. *zoll*), *nélkült* (s ebből *nékünt*), *azonnal* (s ebből *azonmált*). Föltehetjük tehát, hogy az *aczintos* eredetileg *aczilto*s volt s ebből lett *-l* és *-t* hangserével: *aczintos*. (Vö. *mihelyt* > *mihent*).

adalom megvan a NySz.-ban is 1690-ből idézve.

Adus az Adolf keresztnév magyar beczező alakja.

aggasztal megvan a MA.-nál „vetero“ czimszó alatt.

agyarkodik alakváltozata: *acsarkodik* már Zrinyinél: „mérgecs foggal reád *acharkodnak*“. Széchy K.: Zrinyi minden munkái 251.

ájás (l. 3. aj, áj) nemcsak „fecskefark módjára nyitott“, hanem „féken tartott, zabolázott“ is. Zrinyinél (Sziget. ostr. Pars XI: 1):

Még *ályos* szüuet is nagyra uisz boszuság

Nem hogy határtalant, kit nem bir okosság.

(Vö. PP.-nál „*Ájazó*, szájat *felájazó*, lupatum.“) Ez pedig: „kemény zabola, harapó ló szájjára vetett zár.“

ajejtozik am. áhítozik. Serm. Dom.

akadalom Gyöngyösinél 1683-ban:

Kezdet dolgainak romlik *akadalma*
Mert van az gátlások ellen nagy oltalma.

am. *akadály* (Vö. MNy. 2:314).

akadvány az 1724 évi borsodmegyei jegyzőkönyvekben: „mégyen a Gyermekekhez, kitis a vizbül az *akadvány* alól két lábánál fogva húzott ki“. (Vö. MNy. 1:276).

akcentál a nép ezzé ferdíti nemcsak az *akceptál*, hanem az *asszentál* igét is. (Vö. Nyr. 6:44.)

akla [első adat 1848-ból, Bug. Szóhalm; PÓLYA JÓZSEF vonta el ‚filamentum‘ jelentéssel az *aklál*: „zusammenheften, zusammenstop-peln“ értelemben vett igéből, Tzs. 1838]. CzF.-nál (1862): „fonal, melynél fogva vmit összeakgatnak“, még Ball.-nál is (1872) am. Faden. De 1881-ben már ugyanó nála „nietnagel“ am. *akla*, *akla-szeg*. Ugyanígy SimB. és KelB., RÉVÉSZ: Vasúti Szt. (1885/6) *akla* am. niet, *aklálni*: nieten, vernieten.

Elvonva *aklál*-ből mint a *számla* a *számlál*-ből.

Áldzsi: az angol *Algernon* keresztnév magyar becvező alakja.

L. Mikszáthnál (1901). „Az én kortársaim“ közt: „A mi *Aldzsink*“. *alkumista*. MA.-nál a *chymistae* czímszó alatt: „Értz változtató *alkumistác*“.

álnoktalan „incallidus“ czímszó alatt MA³.

aloes. Az első adat már a Münch. C.-ben (212): „hozuan mirranac es *aloes* nec elégődetet“.

Antal becvező alakjaként Zalában *Tanit* is mondanak.

ántikamara megvan PP.-ban „procoeton“ czímszónál és a NySz.-ban is „udvarló palota“ alatt.

apprehendál megvan már 1664-ben (Mon. Irók, 8:371): „el sem bucsuzék ő nagysága, melyet bizonyára nagy minister *apprehendála* is“. A NySz.-ban a „magánhangzó“ czímszó alatt.

aprólék. Az *apró* származékai között figyelmet érdemel az *aprólék* is, már csak a képzése módja miatt is. (*Apról* + *ék*-e, vagy *apró* + *lék*?)

árt: magát vmibe ártani, mégis csakugyan megvan az AporC.-nak a NySz.-ban idézett helyén (184). SZILY KÁLMÁN.

*

Ártifóla. Végső forrása a gör. *intybus*, kgör. *indivi* (MEYER-LÜBKE, EtWb. 326); innen ol. *endivia* ‚több zöldség- és saláta-féle neve‘. Az ol. *endivia* átkerült egyebek közt a németbe is; PRITZEL-JESSEN (Die deutschen Volksnamen der Pflanzen, 1882, 98. l.) a Cichorium *Endivia* L.-nek következő alakváltozait közli: kfn. *antiffen* (DIEF. is); *enduwie* (DIEF. is); népi nevek: *adivie* (alném. Herbarius a XV. sz. első feléből); *andigia* Homburg a. Höhe; *antiffen* Svájc, Baden; BRUNSCHWYG, Destillirung 1500; BRUNFELS, Herbarum icones 1530—6; *artifi* PHOLSPRUNDT XVI. századi írónál; *antivi* Ausztriában.

Ide tartoznak a *Scorzonera hispanica* L. következő nevei is: *artenfüfe* Bern; *artefüsfe* (= *artevisi*), *artefifi* Zürich. BAUHINUS szerint a *Tragopogon porrifolius* L.-t nevezték régebben *artifi*-nek (Pinax, 274. l.).

Már most az *ártifi* alakv. nyilván a *kártifolia* hatása alatt lett *ártifólá*-vá. GOMBOCZ ENDRE.